

49R6

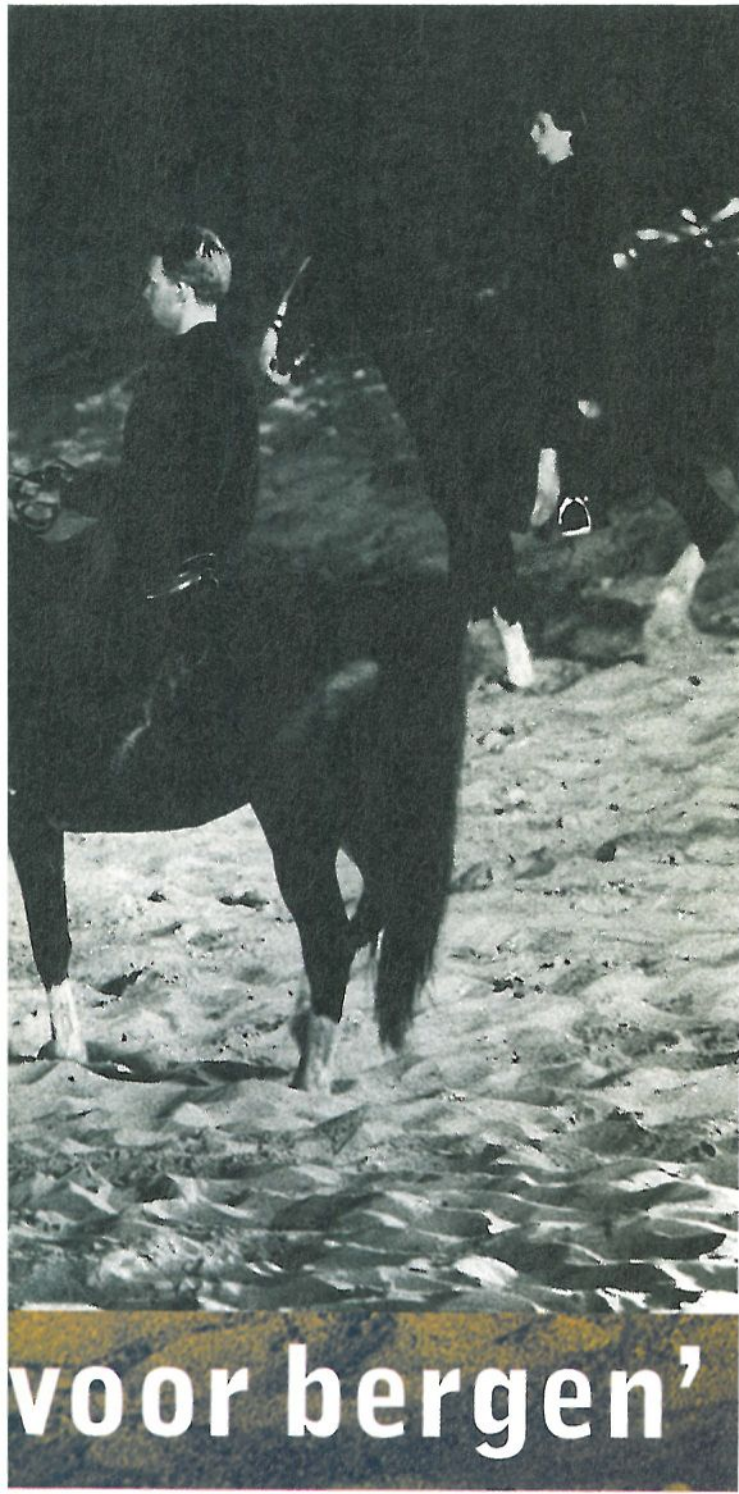

FOTO: BEN VAN DUIN

voor bergen'

Krisztina de Châtel

stamt uit die tijd. Die choreografie bestaat voornamelijk uit lange lijnen en is ruimtelijk heel ondiep. Echt heel smal. Achteraf gezien logisch natuurlijk, al stonden we vaak in theaters met veel grotere podia. Die ruimtelijke vorm kies je toch onbewust. In wezen creëer je in principe alles onbewust.'

Duinen

'Ló (waarmee de dansgroep in de zomer in de duinen van het Noordhollandse Groet te zien was, JB) is een combinatie van paarden, dansers en film. Met die paarden heb ik mezelf nu 'losgelaten'. Om paard te rijden betoegel je het dier eerst en laat hem dan iets lossere. Met de dansers gaat het net zo, eerst onder controle en dan... laten gaan. Zodra het te ver gaat grijp ik in. Dat is ook de strijd in mezelf. Ik vind dat het af en toe even mag losbarsten, maar vrij snel komt toch dat controlerende naar boven, ook het esthetische in mijn hoofd zegt dan: dit wordt teveel. Het gaat dan een wat lossere kant op die me absoluut niet meer boeit. Ergens is het in mijn hoofd door

◀ Ló, een combinatie van dier, dans en techniek

alle emoties een grote chaos. Toch is mijn leven erg geordend. Mijn huis laat ik het liefst tot in de puntjes verzorgd achter. Wat er ook hangt of staat. Dat is het gekke.'

'Ik heb in de vakantie een bijzonder boek van Carol Blotkamp gelezen, over Mondriaan. Heel interessant. Hoe Mondriaan ertoe is gekomen om al die lijnen te schilderen. Iets wat hij allemaal intuïtief deed. Terwijl hij bezig was kreeg hij allerlei opmerkingen te horen over het surrealisme. Een stroming die een heel andere kant opging. Hij zei 'de groeten aan jullie' en ging door met zijn eigen lijnen. Steeds verder terug naar de essentie. Tenslotte tot maar één lijn. Het is eigenlijk krankzinnig. Die man liet niet af. Dat is toch ook een ordening in jezelf. Gewoon blijven denken, dát is het. En dan de schampere reacties: gewoon met een lineaal getrokken. Wat lineaal? Die man dacht puur in esthetiek en werkte intuïtief: deze lijn moet hier een beetje smaller en die daar moet een ietsje dikker.'

'Ik heb die strenge ordening met *Lines* gedaan. Dat was boeiend en daarom komt het ook steeds terug. Maar als je de dingen ordent... Of een keer juist vrij laat... Dat vind ik het vreselijke van de journalistiek, die termen minimalist en maximalist, die absolute etiketten, dat domme. Alsof je bijvoorbeeld plotseling zomaar emotioneel wordt, zómaar ben je maximalist. Ik lees in dat boek over Mondriaan dat hij ook woedend kon worden om dergelijke reacties. Die herkenning maakt zo'n boek voor mij heel interessant. Verder blijft het verder gewoon een continue strijd in jezelf: dingen ordenen en toch weer even loslaten en dan moet er daar misschien toch even chaos komen. Zo is het leven voor een creatief mens. Ergens is het voor een ander moeilijk te snappen. Zelf snap je soms ook niet wat en waarom je iets doet'.

Paarden

'Ik wilde met Ló wat in het theater niet kan. Een combinatie én een confrontatie van natuur (de dieren en de duinen), van civilisatie (de dansers) en van techniek (film). Ik begin met paarden en ik eindig met paarden. Als je de paarden hoort aankomen dan denk ik, wat is het mooi zonder mensen. Ik heb het alle dagen gezien, paarden die aan de kant gras lopen te eten, dát hoort erbij. Die duinen zijn daar erg heuvelachtig en je kunt er heel ver kijken. Dan denk ik, die paarden moeten uit die verte komen. De dansers duiken ook ergens op, als de indringers. Een mens is nu eenmaal onvermijdelijk ook een product van de civilisatie.'

▼ Krisztina de Châtel

FOTO: BEN VAN DUIN

'En er is de film. Die drie tegenstellingen – paarden, mensen, film – die heb ik met elkaar willen structureren. In het zand. Het is heel zwaar om in het zand te bewegen. Dat beïnvloedt alle bewegingen. Het mag niet de overhand krijgen, maar je voeten, vooral bij woede, veroorzaken bijzondere effecten: het zand stuift omhoog en vliegt in het rond.'

➡ In de winter ontvangt Krisztina de Châtel de jonge choreografen Marie-Cécile de Bont en Neel Verdoorn met de Belg Thierry Smits voor een project dat als *Duetten* het theater ingaat.

'Eigenlijk waren we in Groet op een prachtig stuk Nederland aan het werk. Ik heb nog steeds een tik voor bergen. In Nederland mis ik de Hongaarse bergen, daar word ik soms helemaal gek van. Ik ga regelmatig naar Boedapest en kijk daar dan ook de bergen op, dat ádemt. Herboren kom ik dan terug. In de duinen kwam dat een beetje terug... die ruimte en die vrijheid. Als we met de dansers aankwamen voor Ló en het duin zagen liggen, maakte de Amerikaanse danser Jack Gallagher er ook een grap over: 'Kijk, de Rocky Mountains van Nederland'...

4926

De Hongaarse choreografe Krisztina de Châtel heeft carrière gemaakt in ons land. Haar oeuvre varieert van minimal dance met strakke passiepatronen en slechts hier en daar wat onrustige rimpelingen, tot dramatische en theatrale werkstukken met wilde doorbraken.

JAN BAART

'Ik heb nog steeds een tik

Hollands duingebied trekt Hongaarse

HEUVELS EN BERGEN, het liefst ruig en met vrije vergezichten, lijken het natuurlijke decor voor het leven van Krisztina de Châtel. De choreografe, Hongaars en al sinds geruime tijd werkzaam in Nederland, reageert soms extravert en fel, waarbij emoties hoog kunnen oplaaieren. Daarentegen kan zij ook uren stil zitten, kijken en luisteren.

De persoonlijkheid van Krisztina de Châtel heeft duidelijk méér kanten, die haar levensloop en haar carrière navenant inkleuren. De drang naar ruimte en naar vrijheid is echter duidelijk dominant. Ze is niet alleen het belangrijkste thema in haar oeuvre. Vroeger in haar vaderland Hongarije, waar zij tot haar twintigste heeft gewoond en 'de gekste dingen deed', nam ze bijna van de ene op de andere dag het besluit naar 'het westen' te vertrekken.

Weg van de benauwende klauwen van het regime en van haar vader. Tot verbijstering van haar ouders, een autoritaire maar wel bijzondere vader en een volgzame moeder, die toch deed wat ze zèlf wilde.

Stomverbaasd waren ze over haar besluit, maar ze legden zich snel neer bij de situatie.

Dochter Krisztina – 'ik ben een vreemde mix van die twee karakters' – nam de nachttrein. Eerst naar Essen, voor een studie aan de Folkwanghochschule. 'Gewoon een dorp, ik kom uit die bijzondere stad Boedapest met grootschalige architectuur, veel groen en natuurlijk de Donau'. Vervolgens naar Amsterdam. 'Eigenlijk óók heel dorps – daar zal ik altijd wel last van houden. Maar je voelt je hier op je fietsje wel onmiddellijk thuis – dat is weer het voordeel.'

Als de heel intuïtief werkende choreografe terugkijkt, valt haar op dat de werkomstandigheden van de repetitieperiode vaak zeer bepalend zijn geweest voor de vorm van haar stukken.

'Ik heb jarenlang gerepeteerd in een kleine studio, misschien wel twaalf meter breed maar niet meer dan vijf of zes meter diep. Ruimtelijk heeft dat zijn weerslag gehad op mijn werk. *Föld* (gespeeld op het Holland Festival én dit voorjaar weer in een bloemenkas, JB)

144

Foto Wick Natzjil

Pas de deux van paard en mens

GROET - Paard en mens ontmoetten elkaar tijdens de dansvoorstellingen in een diuinpan bij het Noord-Hollandse Groet. De dansgroep Krisztina de Cha-

voerd. De dansgroep heeft samen met ruiters en/of amazones de nieuwe dans Lo - Hongaars voor paard - opge-

maald op Z-niveau in de dressuur korn-

den acteren. Samen met zeven dansers en danseressen van de school in Amsterdam werd vijf keer een pas de deux uitgevoerd.